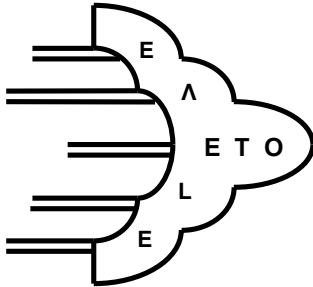

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Λεωφ. Συγγρού 63, 11745 ΑΘΗΝΑ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Λεωφ. Συγγρού 63, 11745 ΑΘΗΝΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6949573108

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.141 Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2016
ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 Λεπτά

Δέκα χρόνια χωρίς τον Βασίλη

Πάνε δέκα χρόνια από τον Δεκέμβριο του 2006 τότε που έφυγε ο **Βασίλης Α. Φιλόπουλος**,

- ο χημικός μηχανικός, ο πρωτοπόρος της Τυποποίησης, ως διευθυντής του ΕΛΟΤ και «ψυχή» των επιτροπών και ομάδων εργασίας,
- ο πρωτεργάτης της Ορολογίας,
- ο εισηγητής της ίδρυσης της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) το 1992,
- ο πρώτος και επί 13 έτη (ως τον θάνατό του το 2006) πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ,
- ο εμπνευστής της απόφασης του ΔΣ της ΕΛΕΤΟ για την έκδοση του Ορογράμματος,
- ο «Β.Α.Φ.» του Ορογράμματος, της ΕΛΕΤΟ και της καρδιάς μας...

Στο παρόν τεύχος του Ορογράμματος θα τιμήσουμε τη μνήμη του αφήνοντας τον ίδιο να μας θυμίσει παλιά του λόγια και «γραφτά», κάνοντάς τον κύριο συντάκτη του φύλλου, με άρθρα του που δημοσιεύτηκαν σε παλιότερα (από τα πρώτα) φύλλα και να μας «ξαναπέι» σκέψεις του και προτάσεις του για την ελληνική γλώσσα και ορολογία.

Αναδημοσιεύουμε, λοιπόν, με χρονολογική σειρά, δέκα άρθρα του, που ακολουθούν αμέσως. Ας τα διαβάσουμε:

Φύλλο Αρ.14, Οκτώβριος 1995

ΧΡΕΙΑ ΝΕΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Με την ανάπτυξη της διακρατικής συνεργασίας και της επικοινωνίας με άλλες χώρες, δεχόμαστε **καταιγισμό καινούριων εννοιών** όσο ποτέ στο παρελθόν.

Το **πρόβλημα**, γιατί για τεράστιο πρόβλημα πρόκειται, απαιτεί τη συστράτευση όλων όσων ενδιαφέρονται να μην κατακτηθεί η γλώσσα μας από ξένους όρους, φαινόμενο που έχει πάρει διαστάσεις στις μέρες μας. Είναι κατανοητή η δυσκολία που αντιμετωπίζει καθένας και καθεμιά που δίχως ειδικές γνώσεις μεταφράζει ξενόγλωσσα κείμενα στη γλώσσα μας, πολλές φορές μην κατανοώντας ούτε την έννοια που έχει ο ξένος όρος.

Η **εύκολη λύση**, την οποία όλοι μας πολλές φορές αναγκαζόμαστε να ακολουθήσουμε, είναι να **μεταφέρουμε τον ξένο όρο αυτούσιο**, διαστάζοντας ακόμα και να τον μεταγερματίσουμε. Φυσικά, δεν αναφέρομαι σε ξένα **δάνεια** που καθιερώνονται στη γλώσσα μας και προπαντός διεθνοποιημένους όρους, όπως **ρομπότι** ή **ραντάρ**.

Εκείνο που αποτελεί κίνδυνο είναι **καινοφανείς έννοιες** που

καθιερώνονται με τους ξένους όρους. Σε όσες περιπτώσεις εκείνοι που μεταφέρουν πρώτοι την καινούρια έννοια την ονοματίσουν με επιτυχή ελληνικό όρο αυτός καθιερώνεται και αποφεύγεται η χρήση ξένου όρου. Όμως, πολλοί που μοχθούν δεν ευτυχούν να δουν τον όρο που πρότειναν να καθιερώνεται. Ακόμα υπάρχει δυσκολία στη διάδοση των νεολογισμών. Επιτυχείς προτάσεις μένουν άγνωστες, κρυμμένες σε κάποιο άρθρο ή βιβλίο που δεν το γνωρίζουν εκείνοι που αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα. Αποτέλεσμα η χρήση αυτούσιου του ξένου όρου ή και καινούρια διαφορετική απόδοση πιο πολύ ή πιο λίγο επιτυχής.

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι δεν αρκεί να **προτείνονται** νεολογισμοί, που είναι απαραίτητο, αλλά υπάρχει ανάγκη αυτοί να γίνονται **προσιτοί**. Για το σκοπό αυτό, η ΕΛΕΤΟ θα διαθέτει χώρο στο "Ο", όπου θα δημοσιεύονται προτάσεις νεολογισμών, αλλά και ορθές αποδόσεις ξένων όρων με υπάρχοντες όρους της Ελληνικής Γλώσσας λ.χ. **sponsor** - **χορηγός**. Ακόμα, θα τηρείται **συλλογή των προτεινόμενων νεολογισμών** διαθέσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Β.Α.Φ.

Φύλλο Αρ.16, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1996

ΘΑΡΣΕΙΝ ΧΡΗ

Με το πρώτο φύλλο του έτους είναι καθιερωμένο να ευχόμαστε **καλή χρονιά** και επιτυχία στους στόχους της ΕΛΕΤΟ και του κάθε μέλους προσωπικά. Το **1996** αρχίζει με καλούς καιρούς και προσδοκίες να ανταποκριθούμε με επιτυχία σε θέματα που έχουν δρομολογηθεί, όπως στην εξασφάλιση ανεξάρτητης στέγης, την έκδοση περιοδικού, την οδευση για συνέδριο και φυσικά την υπογραφή συμβολαίου με τη Μεταφραστική Υπηρεσία της ΕΕ για απόδοση συλλογών ορολογίας στην Ελληνική Γλώσσα.

Όμως, δεν πρέπει να μας διαφεύγουν οι μεγάλες δυσκολίες που χρειάζεται να αντιμετωπίζονται και δεν αναφερόμαστε σε διαδικαστικές, επιχειρησιακές ή άλλες συνηθισμένες δυσκολίες. Αυτές απαιτούν θέληση, δουλειά και υπομονή και ξεπερνούνται. Άλλωστε, αν εννοούσαμε τέτοιες δυσκολίες θα γράφαμε "χρειάζεται να αντιμετωπιστούν".

Οι μεγάλες δυσκολίες ανάγονται στη νοοτροπία των ομιλούντων την Ελληνική Γλώσσα. Η πλειονότητα εκφράζεται με ζέση, που πολλές φορές αγγίζει τα όρια του φανατισμού, για την υποστήριξη της γλώσσας μας. Όμως, πέρα από τις μεγαλοστομίες, δεν ασχολούνται και δεν κάνουν το παραμικρό γι' αυτήν. Δεν είναι περίεργο που με την εμφάνιση της ΕΛΕΤΟ διάφορα γλωσσικά κέντρα άλλων χωρών ζήτησαν επαφή μαζί μας αφού δεν είχαν βρει άλλο όργανο για συνεργασία. Ακόμα χειρότερα, αυτή η ένθερμη πλειονότητα αγνοεί τους κινδύνους που ελλοχεύουν για τη γλώσσα με την άκριτη εισροή ξένων όρων και επαναπαύεται με την άποψη ότι η Ελληνική Γλώσσα καλύπτει επαρκώς τον κατακλισμό των καινοφανών εννοιών.

OROGRAMMA No 141, November – December 2016,
ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Syngrou Ave. 63, GR-11745 ATHENS GREECE

Στους αντίποδες υπάρχουν οι θιασώτες του “μοντερνισμού” που δυστυχώς εργάζονται αόκνως όχι μόνο για την καθιέρωση καινούριων ξενόφερτων όρων αλλά και για την **αντικατάσταση κοινών ελληνικών λέξεων με αγγλικές**, αφού αυτή είναι η “μόδα”. Πέρα από το εθνωφελές έργο τους θέλουν να επιβάλλουν τις απόψεις τους σε όλους τους άλλους. Εχουμε δεχτεί επιθέσεις από τέτοιους κύκλους. Για παράδειγμα, το έγκριτο περιοδικό “CHIP” είχε δημοσιεύσει ανυπόγραφο σχόλιο για την ΕΛΕΤΟ όπου χαρακτηριζόμαστε “γλωσσασύντορες”. Ακόμα, θεωρητικοποιούσε τη χρήση “βαρβαρισμών” του τύπου **σκανάρω** και **μπουτάρω**, αφού η Ελληνική Γλώσσα διαθέτει “προστατευτικούς μηχανισμούς”, λες και η γλώσσα είναι κάτι ξεκομμένο από αυτούς που τη μιλάνε.

Με δεδομένο ότι είμαστε - ακόμη - πολύ λίγοι αριθμητικά σε σχέση με αυτούς που διακατέχονται από τέτοιες απόψεις, είτε της μιας είτε της άλλης κατηγορίας, **χρειάζεται θάρρος και αντοχή**. Το πρώτο για να μη διατάζουμε να προβάλουμε και να προασπίζουμε κάθε στιγμή - **χωρίς τον παραμικρό δισταγμό** - τους σκοπούς της ΕΛΕΤΟ για την Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία, τινάζοντας τα νερά του εφησυχασμού, και το δεύτερο για να αντιμετωπίζουμε με διάρκεια και σεθεναρότητα τις αντιδράσεις - ακόμα και επιθέσεις - στον αγώνα μας από οπουδήποτε κι αν προέρχονται αυτές.

B.A.F.

Φύλλο Αρ.22, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1997

ΜΗΤΡΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Υπερφηανεύομαστε όλοι μας ότι η **Ελληνική Γλώσσα** έχει προσφέρει χιλιάδες λέξεις ή ρίζες σε άλλες γλώσσες. Συνήθως περιοριζόμαστε στη διαπίστωση αυτή και στο να απαριθμούμε αυτάρεσκα πόσα ελληνικά δάνεια έχουν οι άλλες γλώσσες.

Δίχως αμφιβολία η γλώσσα μας είναι Μήτρα Ορολογίας για τις άλλες γλώσσες, όμως θα πρέπει να έχουμε δύο πράγματα υπόψη μας, να δραστηριοποιούμαστε για να συνεχίσει η γλώσσα μας να είναι Μήτρα Ορολογίας και να προσέχουμε από κινδύνους που ελλοχεύουν.

Η αποδοχή δάνειων όρων από άλλες γλώσσες αποτελεί μερικές φορές **μπούμεραγκ** (*αυτεπίστροφο* κατά ΜΕΠΟ¹) για την Ελληνική Γλώσσα. Ορισμένες φορές παρερμηνεύεται στα δάνεια η αρχική σημασία στα ελληνικά ή γίνονται συντμήσεις, έτσι χρειάζεται πάντοτε **κριτική αποδοχή** στα αντιδάνεια.

B.A.F.

Φύλλο Αρ.23, Μάρτιος-Απρίλιος 1997

ΚΕΡΚΟΠΟΡΤΕΣ ή ΠΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ;

Πρόβλημα που απασχολεί τον τόπο μας είναι αν οδεύοντας στην παγκοσμιοποίηση θα αλλοιωθεί η γλώσσα μας. Το ίδιο πρόβλημα λίγο-πολύ αντιμετωπίζουν και όλες οι γλώσσες, δε θα ήταν ίσως πολύ παρακινδυνωμένο να θεωρηθεί ότι κινδυνεύουν και όλες οι πολυομιλούμενες γλώσσες, ακόμα και η κινεζική. Η κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας είναι αναπόφευκτη. Στην πολιτική είναι πασιφανής. Οποιοσδήποτε πολιτικός απευθύνεται στο διεθνές κοινό, χρησιμοποιεί αγγλικά. Ακόμα και πλακάτ σε διαδηλώσεις μεταδίνουν συνθήματα στην αγγλική γλώσσα. Παρόλο που αρχικά η αγγλική δεν περιλαμβάνονταν στις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σήμερα ουσιαστικά κυριαρχεί. Οι άλλες (επίσημες) γλώσσες διατηρούνται στις διαβουλεύσεις και συνεδριάσεις για την τιμή των όπλων.

Στην Οικονομία η αγγλική γλώσσα είναι αδιαμφισβήτητη. Η εμπορική αλληλογραφία και οι συναλλαγές ανάμεσα σε λαούς με διαφορετική γλώσσα γίνονται απρόσκοπτα στην αγγλική. Δεν είναι μόνο οι θυγατρικές των αγγλικών και αμερικανικών πολυεθνικών που καθιερώνουν ενδοεπιχειρησιακά, σε κάθε χώρα όπου δραστηριοποιούνται, τα αγγλικά, αλλά και εγχώριες επιχειρήσεις με συναλλαγές στο εξωτερικό κάνουν το ίδιο. Έχει παρουσιαστεί το φαινόμενο ελληνικές επιχειρήσεις να απευθύνονται σε άλλες ελληνικές αλληλογραφώντας στα αγγλικά. Άλλοι τομείς κυριαρχίας των αγγλικών είναι της επιστήμης και της τεχνολογίας. Σ' αυτούς δεν είναι μόνο το σημαντικό ποσοστό του παγκόσμιου έργου που πραγματοποιείται στις αγγλόφωνες χώρες. Επιστημονικές ανακοινώσεις και άρθρα σε περιοδικά ή βιβλία από κάθε αλλόγλωσσο προπαντός από ολιγοομιλούμενες γλώσσες, είναι

στην αγγλική όταν απευθύνεται στη διεθνή κοινότητα. Στις ίδιες τις αγγλόφωνες χώρες μεταφράζεται κάθε τι αξιόλογο. Μη μας διαφεύγει η προσπάθεια στις Ηνωμένες Πολιτείες να μεταφράζεται στην αγγλική γλώσσα όλο το έργο που παράγεται στα ρώσικα.

Οι τομείς που αναφέρθηκαν αποτελούν θύρες εισόδου των αγγλικών, όμως όχι εξάπλωσής τους. Οι κοινωνικές ομάδες αυτές μιλάνε και γράφουν τα αγγλικά προς τα έξω και τη μητρική γλώσσα τους προς τους ομοεθνείς τους. Καθιερώνονται στα διγλωσσες ομάδες του πληθυσμού και το μόνο κακό που μπορούν να κάνουν είναι να μεταφέρουν ξενισμούς στη μητρική τους γλώσσα, ιδίως όταν πρόκειται για νεολογισμούς.

B.A.F.

Φύλλο Αρ.29, Μάρτιος-Απρίλιος 1998

ΕΛΛΗΝΟΓΕΝΕΙΑ ΟΡΩΝ

Οι Έλληνες, αναμφισβότως και εγώ, είμαστε περήφανοι για τη χρήση ελληνικών όρων σε ξένες γλώσσες. Όμως, διδακτικό παράδειγμα εξιστορείται σε άρθρο του καθ. **Ηλ. Κούβελα** στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ της 21 Δεκεμβρίου 1997.

Ο καθηγητής αναφέρεται στον όρο της νευροφυσιολογίας **σύναψη** (synapse). Το 1897 ο νευροφυσιολόγος Charles Sherrington προτείνει τον όρο αυτό για τον τρόπο σύνδεσης των νευρικών κυττάρων, που γίνεται αμέσως αποδεκτός. Σαράντα χρόνια αργότερα ο Sherrington, σε επιστολή του γράφει “σκεφτόμουν να ονομάσω αυτή τη νευρική δομή **σύνδεσμο** (syndesm), όμως ρωτήθηκε ο ειδικός στα αρχαία ελληνικά και ιδίως στον Ευριπίδη, καθηγητής του Cambridge, Verral. Ο Verral τότε πρότεινε τον όρο **σύναψη**, επειδή ο όρος **σύνδεσμος** υπονοεί την ύπαρξη κάποιου εργαλείου, που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Ο καθ. Κούβελας καταλήγει: “Είναι πράγματι εντυπωσιακό το πώς αυτός ο άνθρωπος μπορούσε να αντιλαμβάνεται τις λεπτές διαφορές στην έννοια ελληνικών λέξεων”.

Δίδαγμα: Η εισαγωγή ελληνικών όρων και ριζών στη διεθνή ορολογία οφείλεται σε ξένους.

Εμείς τί κάνουμε; Είμαστε περήφανοι για το έργο των ξένων; Ποιός, τότε και πώς θα συμβάλει ενεργά για να **συνεχίσει** η ελληνική γλώσσα να είναι **μήτρα ορολογίας;**

B.A.F.

Φύλλο Αρ.32, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1998

Ούτε λίγοι, ούτε πολλοί

Ούτε λίγοι, ούτε πολλοί, αλλά ευάριθμοι. Διαμάχη ή πιο ορθά διδαχή από διάφορους ειδήμονες του λόγου για την ορθή σημασία της λέξης “ευάριθμος”. Την ανιχνεύω πίσω σε επιφυλλίδα του Παντελή Μπουκάλα στην Καθημερινή της 28 Απριλίου 1991. “Ανάλογο έχει υποστεί εκείνο το ταλαίπωρο επίθετο “ευάριθμος”, που κυκλοφορεί με οριστικές απολεσθείσα την τιμή του ετύμου του. Οχιώτις δέκα περιπτώσεις το βιάζουν να κομίσει σημασία εντελώς αντίθετη από αυτή που ορίζει η σύνθεσή του. Φταίει μάλλον εκείνο το “ευ” στην αρχή. Μας μπερδεύει. Γιατί βλέπετε στον καιρό μας και στον πολιτισμό μας το “καλό” ταυτίζεται υποχρεωτικώς με το “πολύ”. Κι ας ισχυρίζονται τα πείσμονα λεξικά ότι ευάριθμος είναι ο “ευαρίθμητος, ο ευκόλως αριθμούμενος, ο ολιγάριθμος”...

Όπως σε κάθε τεχνικό όρο, η σημασία δεν προκύπτει αποκλειστικά από την ετυμολογία. Η ετυμολογία των όρων είναι κατασκευαστικό εργαλείο, δεν είναι οι αρχιτεκτονικές απαιτήσεις. Αυτές προκύπτουν από την ειδική γλώσσα που ανήκει ο όρος. Σ' αυτήν την περίπτωση ειδική γλώσσα είναι η Μετρολογία. Υπάρχουν τα γνωστά “ολιγάριθμος” και “πολυάριθμος”. Δεν καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις. Υπάρχει και ενδιάμεση κατάσταση, ούτε λίγοι ούτε πολλοί, αλλά αρκετοί. Αυτή είναι η αρχιτεκτονική απαίτηση. Η γλώσσα μας έχει δώσει το “ευάριθμος”. Γιατί το “ευ” να σημαίνει μόνο “καλός” και όχι και “εύκολος” δηλαδή σύμφωνα με ό,τι γράφουν τα λεξικά, “ευκολοαριθμητός”. Δε χρειάζεται να υποδηλώσουμε τους λίγους ότι είναι ευκολοαριθμητοί (ευάριθμοι) ολίγαριθμοί, δηλαδή αρκετοί, είναι όταν δεν είναι ολιγάριθμοι αλλά ούτε πολυάριθμοι, όπου πάλι προφανώς είναι δύσκολο να αριθμηθούν.

Δίδαγμα, αν μου επιτρέπεται: ας εμπλουτίσουμε στη χρήση τη γλώσσα με έννοιες, όταν προπαντός αυτή μας έχει δώσει όρους.

B.A.F.

¹ ΜΕΠΟ: Μόνιμη Επιτροπή Ορολογίας του Πανελλ. Συλλόγου Διπλωματούχων Μηχανολόγων-Ηλεκτρολόγων

Φύλλο Αρ.34, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1999**Όχι *vita brevis* αλλά ο βίος βραχύς**

Είναι δύσκολο να αποκατασταθεί η αλήθεια όταν η κοινή αντίληψη είναι διαφορετική, όμως χρειάζεται να πασχίζουμε γι' αυτό. Αυτό κάνει και ο καθ. Γεώργιος Α. Χριστοδούλου στο ΒΗΜΑ στις 30 Αυγ. 1998, αποκαθιστά την πλάνη ότι ο Γκαίτε, τον 18ο αιώνα είπε το πασίγνωστο "*vita brevis, ars longa*", όμως κατά τον καθηγητή πέφτει έξω ... είκοσι τρεις αιώνες.

«Η φράση βέβαια δεν ανήκει στον Γκαίτε αλλά στον Ιπποκράτη, τον αρχηγέτη της ιατρικής επιστήμης, και βρίσκεται στην αρχή αρχή του έργου του «Αφορισμοί»: «Ο βίος βραχύς, η δε τέχνη μακρή». Ας σημειωθεί, με την ευκαιρία αυτή, ότι ερμηνευτικό υπόμνημα στη φράση αυτή αποτελεί η ολιγοσέλιδη διδακτορική διατριβή του Αδαμαντίου Κοραή στο Πανεπιστήμιο Μονπελιέ το 1787 με τίτλο: "*Medicus Hippocraticus, sive de praecipuis officiis medici ex primo Hippocratis aphorismo deductis oratio*" (Ο γιατρός κατά τον Ιπποκράτη. Ήγουν αγόρευση για τα κύρια καθήκοντα του γιατρού, όπως αυτά προκύπτουν από τον πρώτο Ιπποκράτειο αφορισμό").

Φέτος κλείνουν 250 χρόνια από τη γέννηση του σοφού Κοραή και για να τιμηθεί η επέτειος πρόκειται σύντομα να εκδοθεί η παραπάνω διατριβή μαζί με άλλα λατινόγλωσσα κείμενα του Κοραή μεταφρασμένα στη σημερινή μας γλώσσα".

B.A.Φ.**Φύλλο Αρ.42 Μάιος-Ιούνιος 2000****ΑΚΡΙΒΟΛΕΞΙΑ**

Πολλές διαμάχες γίνονται για την **ορθότητα των λέξεων** από γραμματική ή γλωσσική άποψη. Για παράδειγμα, το τελικό «**ν**» στο άρθρο των ονομάτων των αρσενικών. Σπάνια, όμως, αναφερόμαστε στην **ορθή χρήση των όρων**. Δηλαδή στη **λαθαιμένη χρήση συγγενικών όρων** που έχουν, όμως, διαφορετική σημασία από το ζητούμενο, λ.χ. λέμε «τόξο» αντί «βέλος».

Το γλωσσικό αυτό φαινόμενο οφείλεται σε αρκετούς παράγοντες, ο πιο κύριος είναι προφανώς η έλλειψη καλλιέργειας της γλώσσας. Με την πάροδο του χρόνου τέτοιο όρο υποκαθιστούν τον ορθό και αποκτάνε διαφορετική σημασία. Παρά την άποψη έγκριτων γλωσσολόγων ότι η υποκατάσταση αυτή είναι γλωσσικά αποδεκτή, θα υποστηρίξαμε ότι **στην ουσία η γλώσσα χάνει την ακριβολοξία της**. Μάλιστα, με την καλλιέργεια της γλώσσας συμβαίνει και το αντίθετο φαινόμενο. Για παράδειγμα, σήμερα δεν νομίζουμε ότι υπάρχει σύγχυση ανάμεσα στην «ανακάλυψη» και στην «εφεύρεση» που σε πιο παλιά έτη χρησιμοποιούνταν το ένα με την έννοια του άλλου. Επίσης, η «πλειονότητα» τείνει να αποκατασταθεί έναντι της «πλειοψηφίας». Για το τελευταίο σε όχι πολύ πρόσφατο άρθρο ο καθηγητής Δ. Δημητράκος γράφει ότι ο σολοικισμός εκφέρεται κυρίως στο δημοσιογραφικό λόγο των ραδιοηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης. Δυστυχώς, τέτοιοι σολοικισμοί δεν περιορίζονται στο δημοσιογραφικό λόγο. Είναι συνηθισμένο να εκφέρονται σε κάθε είδους λόγο, πολιτικών, καθηγητών κ.ά. Ένα πολύ πρόσφατο παράδειγμα: Με τον ερχομό του έτους 2000, η **χιλιετία** είναι αυτή που κατ' άλλους **άλλαξε** και κατ' άλλους **δεν άλλαξε και όχι η χιλιετηρίδα!**

Η υποκατάσταση συνέβαινε πάντοτε, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ετεροσημαίνοντες όροι που έχουν καθιερωθεί από πολλά έτη και να είναι πια γλωσσικά ορθοί. Αναφέροντας το «έτη» («έτος») που σχεδόν δεν υπάρχει στη γλώσσα μας αφού έχει υποκατασταθεί από το «χρόνια» («χρόνος»). Ο «χρόνος», όμως, κυριολεκτικά αφορά φυσικό μέγεθος και σημαίνει χρονικό διάστημα. Εδώ υπάρχει αλυσιδωτή συνέχεια. Η αρχική σημασία του «χρόνος» έχει υποκατασταθεί με το «καιρός» που βασικά αναφέρεται στη μετεωρολογική κατάσταση.

Τέτοιοι σολοικισμοί όπως θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε, υπάρχουν αρκετοί. Αν θέλουμε να μιλάμε και να γράφουμε ακριβολοκτώντας θα πρέπει να τους αποφεύγουμε. Πέρα από αυτούς που αναφέραμε παραπάνω παραθέτονται, στη συνέχεια, και άλλοι αρκετά διαδεδομένοι.

σολοικισμός

φωνάζω
επίπεδο
ψάχνω
όρεξη
φυσικό
γράμμα
χαρτί

ορθή σημασία

καλώ
στάθμη
αναζητώ
διάθεση
φυσιολογικό
επιστολή
έγγραφο

παρένθεση
τηλέφωνο
αέρας
σωστό

παρέκβαση
τηλεφωνήμα
άνεμος
ορθό

Για το τελευταίο, για το οποίο πολλοί θα έχουν αντιρρήσεις, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι «σωστότητα» δεν υπάρχει, ενώ υπάρχει «ορθότητα».

B.A.Φ.**Φύλλο Αρ.46, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2001****Ηλεκτρονική εποχή**

Εκφράζονται διάφορες απόψεις για το αν τα ηλεκτρονικά μέσα θα εκτοπίσουν το χαρτί ή όχι. Αν οι άνθρωποι θα εξακολουθήσουν να πληροφορούνται και γενικά να διαβάζουν σε εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία ή όλα θα βρίσκονται σε δισκέτες και ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Αν, γενικά, θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν βιβλιοθήκες ή θα αντικατασταθούν από ηλεκτρονικούς επεξεργαστές.

Είμαστε στη μεταβατική εποχή. Οι προβλέψεις δύσκολες, αν όχι αδύνατες. Ιδίως για την εξέλιξη που θα έχουν τα ηλεκτρονικά μέσα. Φαντασία μόνο. Γιατί όχι; Τα τεύχη της ορθής προφορά σε όποια Ιουλίου Βερν, δεν πραγματοποιήθηκαν τον εικοστό αιώνα; Από την ιπτάμενη μηχανή βαρύτερη του αέρος ως το ταξίδι στη Σελήνη. Με λίγη φαντασία καταργούμε το χαρτί. Έχουμε μια εύχρηστη πινακίδα μπροστά μας και φέρνουμε ηλεκτρονικά όποιο κείμενο θέλουμε, του παγκόσμιου πολιτισμικού θησαυρού, επιστημονικό, τεχνικό, φιλολογικό, κατεβάζοντάς το από το 'ντερνετ. Το διαβάζουμε το ίδιο άνετα όπως στο χαρτί. Ακόμα ακούμε αν θέλουμε να το διαβάσει μια φωνή με ορθή προφορά σε όποια γλώσσα θέλουμε. Πολύ ωραία αυτά αφού θα σωθούν και τα δάση.

Όμως, σήμερα, το μόνο που μπορούμε είναι να παρακολουθούμε τις μεταβολές όπως συμβαίνουν και να είμαστε πραγματιστές. Πρέπει να δεχτούμε ότι η οικονομία είναι εκείνη που θα καθορίσει τις εξελίξεις. Κάθε τεχνολογική εξέλιξη επικρατεί αν συμφέρει από οικονομική άποψη.

Μεταβολές έχουν αρχίσει και στο χώρο της Ορολογίας. Παραθέτουμε στη συνέχεια μια σημαντική είδηση.

Το κόστος έκδοσης και διανομής των περιοδικών του TermNet οδήγησε στην απόφαση να σταματήσει η έκδοση του περιοδικού του σε έντυπη μορφή. Το περιοδικό TermNet News κυκλοφόρησε για τελευταία φορά έντυπο με το τεύχος 67-2000. Στο μέλλον, θα αποστέλλεται μόνο ηλεκτρονικά στους συνδρομητές του.

Στα δικά μας, το «Ο» παραμένει κυρίως στο χαρτί και θα μένει όσο μεταδίδει το μήνυμά του πιο αποτελεσματικά. Παράλληλα, όμως, έχει αρχίσει γοργά βήματα στην ηλεκτρονική εποχή. Όποιος και όποια έχει σύνδεση με το 'ντερνετ μπορεί να το βρει, ηλεκτρονικά, στον ιστότοπο <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm>. Φιλοξενείται στον κυβερνοχώρο του ΤΕΙ Αθήνας, όπου το καταχωρεί ο καθηγητής Στέλιος Φραγκόπουλος, παλαιό μέλος της ΕΛΕΤΟ. Επίσης, αποστέλλεται ηλεκτρονικά σε δόσεις και όλες δηλώσουν ηλεκτρονική διεύθυνση. Σήμερα ο αριθμός των ηλεκτρονικών αποδεκτών του «Ο» ανέρχεται περίπου στο ¼ του συνόλου των αποδεκτών.

Πέρα από τα περιοδικά ευελπιστούμε ότι με το Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού (ΕΠΟΣ) θα δημιουργηθεί βάση Ελληνικής Ορολογίας προσβάσιμη από όλους και όλες που ενδιαφέρονται.

B.A.Φ.**Φύλλο Αρ.63, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2003****Η Ελλάς εκτός της Κοινωνίας της Πληροφορίας**

Όλες οι αναπτυγμένες χώρες προχώρησαν απρόσκοπτα στην Κοινωνία της Πληροφορίας όταν απέκτησαν ηλεκτρονική υποδομή, επειδή είχαν δημιουργήσει συστηματικά γλωσσολογικά εργαλεία η καθεμιά στη γλώσσα της. Τα εργαλεία αυτά (μονόγλωσσοι και πολύγλωσσοι θησαυροί όρων) συνίστανται στην κατάταξη των όρων κάθε θεματικού πεδίου και στην αντιστοίχισή τους με ισοδύναμους όρους πιο διαδεδομένων γλωσσών όπως της αγγλικής, ώστε να είναι δυνατή η αναζήτηση πληροφοριών στη γλώσσα του ενδιαφερομένου. Δίχως θησαυρούς, με μόνο την ηλεκτρονική υποδομή είναι αδύνατη η αναζήτηση πληροφοριών, όπως με μόνο συσκευές αναπαραγωγής ήχου (πικ-άπ,

μαγνητόφωνα κ.ά.) δίχως δίσκους, κασέτες κ.ά. δεν είναι δυνατό να ακούσουμε μουσική.

Για να σχηματιστούν θησαυροί όρων κάθε γνωστικού πεδίου στην ελληνική γλώσσα απαιτείται να υπάρχουν οι όροι του πεδίου στη γλώσσα, με τους οποίους θα γίνεται η αναζήτηση πληροφοριών. Κατά κανόνα, δεν υπάρχουν ελληνικοί όροι, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η αναζήτηση πληροφοριών. Αν η αναζήτηση γίνεται με ξενόγλωσσους θησαυρούς δεν θα ανευρίσκονται πληροφορίες για ελληνικά θέματα. Τί πληροφορίες θα αντλούνται για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government) της χώρας μας; Δηλαδή η ελληνική Δημόσια Διοίκηση είναι κουφή και μουκλή.

Χρειάζεται η δραστηριοποίηση επιτροπών σε κάθε τομέα για τη συγκέντρωση των ελληνικών όρων και την εκπόνηση νέων όρων στη θέση των ξένων όρων, εργασία που απαιτεί τεχνογνωσία και οικονομική υποστήριξη, με συντονισμό ανάμεσα στις επιτροπές. Τα μέλη των επιτροπών είναι γνώστες του θέματός τους, αλλά είναι απαραίτητο να επιμορφωθούν ορολογικά για το πώς σχηματίζονται οι όροι στην ελληνική γλώσσα. Οι επιτροπές για να λειτουργήσουν έχουν σημαντικά έξοδα, τα οποία πρέπει να παρέχονται από κάποιο κοινό ταμείο. Ακόμα είναι απαραίτητος ο συντονισμός, ώστε να κατανέμεται ορθολογικά η εργασία και να μην αποδίδονται διαφορετικά οι ίδιοι ξενόγλωσσοι όροι. Όλο το προϊόν των επιτροπών να καταχωρείται σε ηλεκτρονική βάση και να είναι διαθέσιμο σε όλους.

Πρόταση για την υλοποίηση των παραπάνω υπάρχει στο Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού (ΕΠΟΣ) που έχει υποβληθεί για χρηματοδότηση.

B.A.F.

Εννιά χρόνια λείπει και η Ζωή

Έναν χρόνο μετά τον Βασίλη, τον Δεκέμβριο του 2007, έφυγε και η Ζωή· η Ζωή Ξανάκη-Βαρλά,

- η χημικός, διευθυντικό στέλεχος του Γενικού Χημείου του Κράτους,
- ένθερμο ιδρυτικό μέλος της ΕΛΕΤΟ,
- μέλος σε όλα τα Διοικητικά Συμβούλια της ΕΛΕΤΟ και στο ΓΕΣΥ, όπου εκπροσωπούσε την επιτροπή TE21,
- με τη μεγάλη αγάπη της για την ελληνική γλώσσα και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της για την *ετυμολογία*,

- με το πάθος της όχι μόνο για την ορολογία, αλλά και για την *ορθοέπεια*, στη γραφή και ιδιαίτερα στην ομιλία...

Εννιά χρόνια, μας λείπει το «πιπέρι» που απειλούσε να μας βάλει στο στόμα, όταν κατά τις συζητήσεις των όρων «ξεστρατίζαμε», καμιά φορά, και εκστομίζαμε «κακές» λέξεις...

Στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ έχουν, από τότε, αναρτηθεί σε χωριστό κείμενο, τα άρθρα της Ζωής στο Ορόγραμμα: http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Orogramma_Arthra_ZoisXenaki-Varla_GR.pdf. Θα την θυμούμαστε πάντα.

K.B.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ² έλα κι εσύ

1. **monotasking** → **μονοέργεια, μονοεπιτέλεση**

Μετά από σχετική συζήτηση στο Translatum.gr για τον όρο **monotasking** και με δεδομένο ότι:

multitasking → **πολυέργεια** (TELETERM), **πολυεπιτέλεση** (INFOTERM)

εγκρίνεται η πρόταση:

monotasking → **μονοέργεια, μονοεπιτέλεση**

² ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

2. Ελληνικά ισοδύναμα αγγλικών όρων με το ρήμα **nasalize** και τα παράγωγά του

Μετά από σχετική συζήτηση στο Translatum.gr για τον όρο **nasalize** εξετάστηκαν οι ορισμοί των συναφών εννοιών που αποδίδονται με τους παράγωγους όρους: τα ρήματα **prenasalize** και **denasalize** με τις παθητικές μετοχές τους και τα ουσιαστικά **prenasalization** και **denasalization**.

Με δεδομένα τα δύο συνώνυμα ελληνικά ισοδύναμα του **nasal**:

nasal → **ρινικός, έρρινος** (βλέπε π.χ. Λεξικό της Νέας Νεοελληνικής Γλώσσας – ΛΝΕΓ)

θα είναι: **nasalize** → **ρινικοποιώ, ερρινοποιώ, ερρινώνω** και **nasalized** → **ρινικοποιημένος, ερρινοποιημένος, ερρινωμένος** (και οι τρεις ελληνικοί όροι γλωσσικά κατάλληλοι, σύμφωνα με την αρχή της γλωσσικής καταλληλότητας). Δεν είναι κατάλληλοι όμως οι ανάλογοι τρεις ελληνικοί όροι για την έννοια «**prenasalized**»· γι' αυτήν κατάλληλη είναι μόνο η απόδοση:

prenasalized → **προερρινωμένος**

(Δεν είναι ούτε **προ-ρινικοποιημένος, προ-ερρινοποιημένος** ούτε **προρρινικο-ποιημένος, προερρινο-ποιημένος**), ενώ στο

denasalized → **απερρινωμένος, απορρινικοποιημένος**

είναι κατάλληλες και οι δύο αποδόσεις.

Ωστε, συνοψίζοντας, έχουμε:

Επίθετο:

nasal → **έρρινος, ρινικός** (ΛΝΕΓ)

Ρήματα και μετοχές:

nasalize → **ερρινώνω, ερρινοποιώ, ρινικοποιώ**
nasalized → **ερρινωμένος, ερρινοποιημένος, ρινικοποιημένος**

prenasalize → **προερρινώνω**
prenasalized → **προερρινωμένος**

denasalize → **απερρινώνω, απορρινικοποιώ**
denasalized → **απερρινωμένος, απορρινικοποιημένος**

Ουσιαστικά:

nasalization → **ερρίνωση** (ΛΝΕΓ), **ερρινοποίηση** (ΛΝΕΓ), **ρινικοποίηση**

prenasalization → **προερρίνωση**

denasalization → **απερρίνωση** (ΛΝΕΓ), **απορρινικοποίηση** (ΛΝΕΓ)

Σημείωση – έγινε αναδιάταξη των αποδόσεων ώστε, παρ' όλο που όλοι οι συνώνυμοι ελληνικοί όροι είναι γλωσσικά κατάλληλοι, να θεωρηθούν *προτιμώμενοι όροι* αυτοί που βασίζονται στο επίθετο **έρρινος**.

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
 Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντής, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Συντάκτες φύλλου: †Βασίλης Φιλόπουλος, Κώστας Βαλεοντής
 Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντής, Θεόφιλος Βαμβάκος, Γιώργος Τσιάμας, Μιχάλης Καραμιχάλης, Τάνια Βαλεοντή

Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069
 ΗΛ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr
 Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/gr/orogramma.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριάς τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας περιλαμβάνεται στους συντάκτες του εκάστοτε φύλλου.

Τα θέματα των άρθρων της «ΓΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΣΥ» έχουν συζητηθεί στο ΓΕΣΥ και η δημοσίευση γίνεται ύστερα από απόφασή του.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή κειμένων του «Ο» με την υποχρέωση αφενός να αναφέρεται η πηγή των κειμένων και αφετέρου, προκειμένου περί ολόκληρων άρθρων, να εξακολουθήσουν αυτά να διατίθενται δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο χωρίς καμιά δέσμευση· σε αντίθετη περίπτωση χρειάζεται άδεια της ΕΛΕΤΟ.